

Όσιος ΝΙΚΗΤΑΣ ο έγκλειστος, επίσκοπος Νόβγκοροντ

ΣΕ ΟΛΟΥΣ τους αγωνιστές του Χριστού, περισσότερη τιμή πρέπει σ' εκείνους τους γενναίους που ξεκόβουν από την παράταξη των άλλων μαχητών, ορμούν άφοβα μπροστά και πολεμούν τον εχθρό μόνοι τους.

Σ' αυτούς τους στρατιώτες Του, παραχωρεί κάποτε ο Κύριος να συμβεί μια μεγάλη πτώση, με άρση της χάριτός Του, «ίνα μη υπεραίρονται». Βλέποντας ωστόσο το ζήλο και τη γενναιότητά τους, δεν τους εγκαταλείπει οριακά, αλλ' αφού τους παιδαγωγήσει για ορισμένο χρόνο, τους αποκαθιστά και τους χαριτώνει πάλι, καθιστώντας τους ανίκητους από τους δαίμονες.

Ανάμεσα σ' αυτούς τους γενναίους πολεμιστές του Χριστού, μια από τις πρώτες θέσεις κατείχε και ο μακάριος Νικήτας ο έγκλειστος, μοναχός της μονής των Σπηλαίων.

Ο όσιος Νικήτας ήταν νεώτερος κατά σάρκα αδελφός του μεγάλου Νίκωνος. Όταν λοιπόν ο τελευταίος έγινε ηγούμενος στην Πετσέρσκαγια, ο Νικήτας άρχισε επίμονα να

τον παρακαλεί:

- Δώσ' μου γέροντα ευλογία ν' ασκήσω τον έγκλειστο βίο!
- Τέκνο μου, του απαντούσε ο όσιος Νίκων, δεν θα σε ωφελήσει αυτό. Δεν μπορείς ακόμα, νέος μοναχός όπως είσαι, να κλειστής μέσα σ' ένα μικρό κελί και να επιδοθείς στην προσευχή. Δεν είναι για τα μέτρα σου αυτή η εργασία. Είναι ασφαλέστερο να παραμείνεις μαζί με όλους τους αδελφούς, να κάνης αδιάκριτη υπακοή, να εργάζεσαι μ' επιμέλεια στο διακόνημά σου, ν' ασκείς όλες τις πρακτικές αρετές, και να 'σαι Βέβαιος ότι δεν θα στερηθείς του μισθού σου. Δεν είδες τι έπαθε ο αδελφός μας Ισαάκιος; Θέλησε να ζήση έγκλειστος, απατήθηκε οικτρά από τους δαίμονες και μόνο η χάρη του Θεού και οι ευχές των οσίων πατέρων μας τον σώσανε!

Άλλα παρ' όλες τις προσπάθειες του οσίου Νίκωνος να τον μεταπείσει, ο Νικήτας επέμενε:

- Ποτέ, ποτέ πάτερ, δεν θ' απατηθώ! Θα σταθώ δυνατός εναντίον των δαιμονικών σκευωριών και θα παρακαλέσω το φιλόανθρωπο Θεό να μου δωρίσει το χάρισμα της θαυματουργίας, όπως στον Ισαάκιο, που μέχρι σήμερα κάνει πολλά θαύματα.

Ο ηγούμενος του είπε πάλι:

- Παιδί μου, η επιθυμία σου ξεπερνά τις δυνατότητές σου και κρύβει κενοδοξία. Πρόσεξε μήπως πέσεις πριν καν προλάβεις ν' ανέβεις στα ύψη που θέλεις. «Ο δοκών εστάναι βλεπέτω μη πέση», προειδοποιεί ο άγιος απόστολος. Εγώ σου συνιστώ νια τελευταία φορά να μείνεις και ν' αγωνιστής μαζί με τους άλλους αδελφούς, με ταπείνωση και υπακοή, για να λάβεις από τον Κύριο το αμάραντο στεφάνι. Οτιδήποτε άλλο κάνης θα είναι καρπός του δικού σου θελήματος και γι' αυτό επικίνδυνο για την ψυχή σου. Ο Θεός να σε φωτίσει στο αγαθό...

Ο Νικήτας όμως δεν θέλησε ν' ακούσει τις συμβουλές του ηγουμένου, γιατί δεν μπορούσε να κατανικήσει το δυνατό πόθο για έγκλειστη ασκητική ζωή, που κατέκαιγε την ψυχή του. Έκανε λοιπόν ο δυστυχής το θέλημά του!

Κλείστηκε στο κελί του, ασφάλισε την πόρτα κι έμεινε μόνος, προσευχόμενος αδιάλειπτα.

Ζήτησε μόνο να του φέρνουν λίγη τροφή κάθε μέρα.

Ο όσιος Νίκων είδε με θλίψη και ανησυχία την πράξη του αδελφού του. Περίμενε με φόβο την τιμωρία της παρακοής του, που δυστυχώς, δεν άργησε καθόλου.

Μόλις μερικές ημέρες μετά τον εγκλεισμό του ο όσιος Νικήτας, άκουσε μια φωνή δίπλα του. Σαν να ήταν κάποιος που συμπροσευχόταν μ' εκείνον. Ταυτόχρονα ένωσε μίαν άρρητη ευωδιά να πλημμυρίζει το κελί. Ο διάβολος είχε κιόλας στήσει την παγίδα του. Και ο απειροπόλεμος Νικήτας παγιδεύτηκε αμέσως!

«Άγγελος θα είναι!» σκέφτηκε μ' ένα παράξενο σκίρτημα δέους. «Αν δεν ήταν άγγελος, δεν θα προσευχόταν μαζί μου. Ούτε θα ευωδιάζε, αφού οι δαίμονες είναι δυσώδεις. Είναι φανερό πως το κελί μου έχει πληρωθεί με την ευωδιά του Αγίου Πνεύματος!».

Αυτά συλλογίστηκε ο ταλαίπωρος και άρχισε πάλι να προσεύχεται μ' επιμονή και δάκρυα λέγοντας:

- Κύριε, φανερώσου, Σε παρακαλώ, για να σε δω με τα μάτια μου!

Άκουσε τότε φωνή να του λέει:

- Δεν πρέπει να σου φανερωθώ, γιατί είσαι νέος ακόμα! Θα υπερηφανευθείς και θα πέσεις σε πλάνη!

- Όχι Κύριε, αποκρίθηκε κλαίγοντας ο Νικήτας. Ποτέ δεν θα πλανηθώ, γιατί ο ηγούμενός μου με καθοδήγησε πως ν' αποφεύγω τις παγίδες του διαβόλου. Ό,τι μου πεις εσύ, Κύριε μου, θα το κάνω!

Τότε ο πονηρός σατανάς του είπε:

Νικήτα, «ου δυνήση ιδείν το πρόσωπόν μου• ου γαρ μη ιδεί άνθρωπος το πρόσωπόν μου και ζήσεται!»! Αλλά να! Σου στέλνω έναν άγγελό μου, θα μείνει μαζί σου. Να κάνης ό,τι σου λέει!

Αυτοστιγμεί εμφανίστηκε μπροστά στον έγκλειστο ένας δαίμονας με μορφή αγγέλου. Ο Νικήτας, πλανημένος πια εντελώς, έπεσε και τον προσκύνησε σαν απεσταλμένο του Θεού! Κι εκείνος του είπε:

Νικήτα, από δω και πέρα εσύ δεν χρειάζεται να προσεύχεσαι. Θα προσεύχομαι εγώ στη θέση σου. Εσύ μόνο να μελετάς βιβλία και να προσφέρεις λόγους ωφελείας σ' εκείνους που θα σου στέλνει ο Θεός. Θα γίνεις μέγας καθοδηγητής ψυχών και σωτήρας των ανθρώπων!

Φυσικά ο Νικήτας υπάκουσε τυφλά στις εντολές του «αγγέλου». Υποχείριος πλέον στον κοσμοκράτορα του σκότους, έπαψε να προσεύχεται κι έπεσε με μεγάλο ζήλο στη μελέτη. Έβλεπε το δαίμονα να στέκεται συνεχώς σε στάση προσευχής και χαιρόταν, πιστεύοντας ότι παρακαλούσε το Θεό για τη σωτηρία του!

Ο ίδιος άρχισε να συζητά ακατάπαυστα με τους ανθρώπους που τον πλησίαζαν για τη Γραφή, για την πίστη, για την ωφέλεια της ψυχής και για ποικίλα άλλα θέματα. Δεν άργησε ν' αποκτήσει και φήμη προορατικού και χαρισματούχου μοναχού. Η φήμη του απλώθηκε μακριά κι όλοι τον θαύμαζαν για την ακριβή εκπλήρωση των προφητικών του λόγων.

Η δόξα του έφτασε στο απόγειό της, όταν κάποτε έστειλε στον πρίγκιπα Ιζιασλάβο το εξής μήνυμα:

«Σήμερα φονεύθηκε στο Ζαβόλτς ο πρίγκιπας του Νόβγκοροντ Γκλέμπ Σβιατοσλάβιτς. Στείλε γρήγορα το γιο σου Σβιατοπόλκ, να πάρει το θρόνο του Νόβγκοροντ».

Μετά από μερικές ημέρες, ήρθε πράγματι η είδηση για τη δολοφονία του πρίγκιπα Γκλέμπ. Ο Σβιατοπόλκ επίσης πρόλαβε και κατέλαβε το θρόνο του. Από τότε ο Νικήτας έγινε σεβαστός και φοβερός για την «προφητική» του δύναμη σε ηγεμόνες, σε βογιάρους και σ' όλο το λαό.

Ο ηγούμενος Νίκων όμως, ήταν επιφυλακτικός και κάτι περίμενε... Διαπίστωσε σύντομα ότι ενώ ο Νικήτας γνώριζε απ' έξω ολόκληρη σχεδόν την Παλαιά Διαθήκη και τη χρησιμοποιούσε μ' εκπληκτική ευχέρεια στις συζητήσεις του, δεν ήξερε αντίθετα, καθόλου την Καινή Διαθήκη.

Δεν τη μελετούσε ποτέ και δεν ήθελε να γίνεται ούτε λόγος γι' αυτήν! Απ' αυτή τη συμπεριφορά του, δεν άργησαν οι πατέρες όλοι να πεισθούν ότι είχε πλανηθεί από το διάβολο. Και δεν θέλησαν ν' ανεχθούν το δαιμονικό εμπαιγμό του αδελφού τους.

Ο ηγούμενος Νίκων πήρε μαζί του μερικούς αδελφούς — τον κατοπινό ηγούμενο Ιωάννη, τον Ποιμένα το νηστευτή, τον Ησαΐα, κατοπινό επίσκοπο Ροστώφ, τον Ισαάκιο τον έγκλειστο, τον Αγαπητό τον Ιαματικό, το Γρηγόριο το θαυματουργό και άλλους - και πήγαν στο κελί του Νικήτα. Άνοιξαν με τη βία την ασφαλισμένη πόρτα. Ο Νικήτας τότε, με την επήρεια του πονηρού που κυριαρχούσε πάνω του, έγινε εκτός εαυτού, θηρίο άγριο και ατιθάσευτο. Άρχισε να ωρύεται, να χτυπιέται, ν' απειλή, να ουρλιάζει σαν πληγωμένο θηρίο, καθώς μερικοί αδελφοί τον συγκρατούσαν και ο ηγούμενος του διάβαζε εξορκισμούς για την απαλλαγή του από το δαιμόνιο.

Η φιλανθρωπία του Θεού, έδιωξε τελικά μακριά τον εχθρό.

Ο ταλαιπωρημένος αδελφός ξαναβρήκε τον εαυτό του και ειρήνευσε.

Μετά απ' αυτό, οι αδελφοί τον ρώτησαν ορισμένα πράγματα από την Παλαιά Διαθήκη. Εκείνος όμως δεν θυμόταν τίποτα. Κι όταν τον βεβαίωσαν ότι πριν από λίγο ήξερε ολόκληρη την Παλαιά Διαθήκη απ' έξω, με έκπληξη ορκιζόταν ότι δεν την είχε διαβάσει ποτέ! Όπως διαπιστώθηκε σε λίγο, είχε ξεχάσει τελείως, όχι μόνο ό,τι είχε μάθει όσο τον κυβερνούσε το δαιμόνιο, αλλά και αυτή τη γραφή και την ανάγνωση ακόμη! Έτσι οι πατέρες αναγκάστηκαν να τον διδάξουν από την αρχή ανάγνωση και γραφή, σαν να ήταν μικρό παιδί!

Όταν ο Νικήτας κατάλαβε τι ακριβώς είχε συμβεί, έπεσε μετανοημένος στα πόδια του οσίου Νίκωνος, παρακαλώντας κι εκείνον και το Θεό να τον συγχωρήσουν για την ανυπακοή και την έπαρσή του, που τον έριξαν στα χέρια του σατανά.

Από τότε ο μακάριος παραδόθηκε με συντριβή στην κοινοβιακή ζωή της υπακοής και της εκκοπής του ιδίου θελήματος, κλαίγοντας νύχτα και μέρα για την πτώση του. Κι έδειξε τέτοια αυταπάρνηση, ώστε ξεπέρασε όλους τους αδελφούς στην αρετή.

Ο φιλάνθρωπος Κύριος, βλέποντας τη βαθιά τελωνική μετάνοια και ταπείνωση του δούλου Του, δέχτηκε τα δάκρυά του σαν μαρτυρικό αίμα και τον συγχώρησε για την πτώση του, όπως είχε συγχωρήσει τον απόστολο Πέτρο, που τρεις φορές τον αρνήθηκε, αλλά κατόπιν μετανόησε και «έκλαυσε πικρώς».

Και όπως ο Κύριος αξίωσε τον Πέτρο, παρά την τριπλή άρνησή του, να γίνει απόστολος και ποιμένας των λογικών προβάτων Του, έτσι έδειξε το έλεός Του και στο μετανοημένο όσιο Νικήτα και τον ανέδειξε ποιμένα και επίσκοπο του Νόβγκοροντ, στα 1096.

Επιπλέον τον δόξασε με το χάρισμα της θαυματουργίας, με το οποίο ευεργετούσε και ελεούσε το ποίμνιό του.

Πολλά θαύματα έκανε σαν επίσκοπος ο όσιος Νικήτας, με τα οποία δοξάστηκε το όνομα του Θεού.

Κάποια φορά, μετά από πολύχρονη και βασανιστική ανομβρία, με την προσευχή του ήρθε ξαφνική βροχή, ποτιστική κι ευεργετική.

Άλλη φορά πάλι, όταν ξέσπασε μια φοβερή και καταστρεπτική πυρκαγιά στην πόλη, που ήταν αδύνατο να σβηστή ή να ελεγχθεί, ο όσιος την κατέστειλε με μόνη την προσευχή του, χωρίς ανθρώπινη επέμβαση.

Αλλά και πολλά άλλα θαύματα έκανε ο θεοφιλής ιεράρχης με τις προσευχές του, ευεργετώντας τους ανθρώπους του Θεού, δοξάζοντας το πανάγιο όνομά Του και στηρίζοντας στην ορθόδοξη πίστη τους αδυνάτους.

Αφού θεάρεστα και σοφά ποίμανε το λογικό του ποίμνιο ο μακάριος Νικήτας «μετέστη προς Κύριον» στα 1109, αποκτώντας το στεφάνι της αιώνιας ζωής.

